

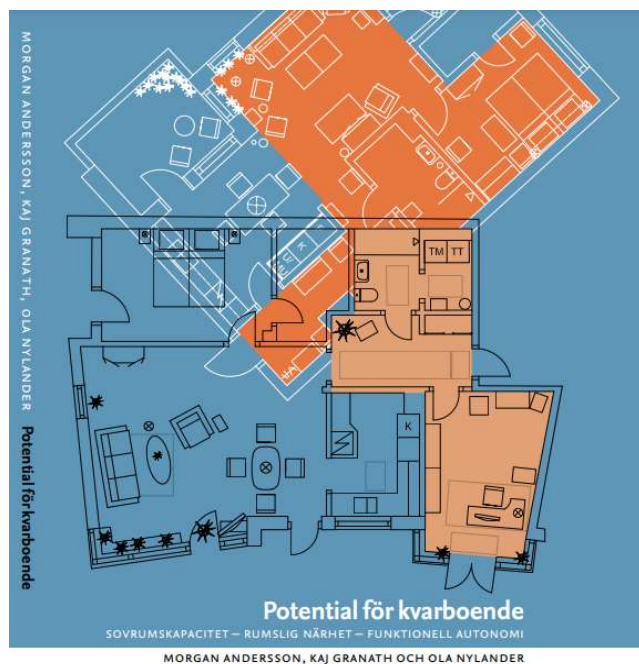
Potential för kvarboende

En studie om möjligheterna att bo kvar i bostaden även vid stora omvårdnadsbehov

Morgan Andersson
Docent i boende och vård - arkitekt SAR/MSA

Adjungerad professor Chalmers ACE
Utvecklingsledare FoU Göteborgs Stad stadsfastigheter

@ Morgan Andersson

Research Manuscript

THE CENTER FOR HEALTH DESIGN

Health Environments Research
& Design Journal

1-16

© The Author(s) 2021

Article reuse guidelines:

sagepub.com/journals-permissions

DOI: 10.1177/1937586721101842

journals.sagepub.com/home/her

SAGE

Aging-in-Place: Residents' Attitudes and Floor Plan Potential in Apartment Buildings From 1990 to 2015

Morgan Andersson, PhD¹, Kaj Granath, PhD¹, and Ola Nylander, PhD²

Abstract

Objectives: We investigated apartment designs in apartment blocks built 1990–2015 in Gothenburg, Sweden. We investigated the residents' attitudes toward their previous, present, and future housing and their perceived possibilities for aging-in-place. We analyzed their apartments, focusing on the possibilities for aging-in-place in future care situations concerning bedroom capacity in a care situation; spatial proximity between bathroom, bedroom, storage, and entrance; and functional autonomy in a care situation without too much disturbance for a partner. **Background:** Since the 2000s, the ambition in Sweden is to enable older people to remain in ordinary housing. The possibilities for aging-in-place should therefore be considered already in the design stage, also when producing standard apartments. **Methods:** Semi-structured interviews were made with 30 households, with one or more resident 65 years or older. Floor plan analyses were made of their present apartments. **Results:** The majority displayed a pragmatic attitude toward aging, high satisfaction with their present housing situation, and good chances for aging-in-place in future homecare scenarios. The floor plan analysis shows that the three concepts of bedroom capacity, spatial proximity, and functional autonomy can be used to determine the potential for aging-in-place. **Conclusions:** The results suggest that architectural qualities related to aging-in-place are not automatically connected to floor size or number of rooms. Small apartments can perform better than larger ones, depending on spatio-functional organization and connections between different functions. The residents' perceived chances for aging-in-place confirm this relation. Future studies should compare different locations, production periods, and relations between size, space efficiency, and accessibility.

¹ Department of Architecture and Civil Engineering, Chalmers University of Technology, Gothenburg, Sweden

² Chalmers University of Technology, Gothenburg, Sweden

Corresponding Author:

Morgan Andersson, PhD, Department of Architecture and Civil Engineering, Chalmers University of Technology, S-412 96 Gothenburg, Sweden.
Email: morgan.andersson@chalmers.se

Publikationer

Andersson, M, Granath, K., & Nylander, O. (2023). Potential för kvarboende. In: *Bra bostäder för seniorer. En antologi*. Red. Ahlström, P., Bjelke, B., Paulsson, J., Runsteen, S., & Sandberg, P. Stockholm: Svensk Byggtjänst. ISBN 9 789 179 171 537.

Andersson, M, Granath, K., & Nylander, O. (2021). *Potential för kvarboende. Sovrumskapacitet, rumslig närhet, funktionell autonomi*. CBA rapportserie. Göteborg: Chalmers University Press.

Andersson, M., Granath, K., & Nylander, O. (2021). Aging-in-Place: Residents' Attitudes and Floor Plan Potential in Apartment Buildings From 1990 to 2015. *HERD*, 14(4), 211-226. doi: 10.1177/19375867211016342.

@ Morgan Andersson. Ola Nylander, Kaj Granath

Förutsättningar

- Önskvärt att fler äldre får möjlighet att bo kvar hemma
- Vi behöver veta flerbostadens funktion i vårdssituationer
- Hur de senaste decenniernas produktion avseende användbarhet ser ut

@ Morgan Andersson

Vad vi ville veta

- Hur upplever äldre personer (65≤) möjligheterna till kvarboende vid stora behov av omvårdnad?
- Kan man mäta hur den fysiska miljön stöder dessa möjligheter?

@ Morgan Andersson

Urval

- Urval och genomförande:
 - Hushåll med minst en person 65≤
 - Bostadsrätter och hyresrätter ca. 23 / 7
 - Genomförande 2016-2018
- Område:
 - Del av Sannegården / Lindholmen, Norra Älvstranden
 - Samlad produktion ca. 1990 – 2015
 - Stor andel äldre
- Finansiering:
 - Chalmers och Göteborgs Stad

@ Morgan Andersson och Göteborgs stadsbyggnadskontor

Morgan Andersson 17 oktober 2024 - Seniorvärldskonferensen

Metoder

- 2017: Semi-strukturerade intervjuer av 30 hushåll i deras lägenheter (300)
- 2017-2018: 217 besvarade enkäter (450), bearbetning och analys
- 2019-2023: Rumslig analys, flera publikationer
- Mycket data som kan användas senare

Intervjuer och enkäter

- Fakta om lägenheterna och de boende; lägenhetens funktioner.
 - Vad de boende tycker om sin lägenhet; val av nuvarande bostad och den ”perfekta” lägenheten.
 - Koppling mellan sovrum-badrum, sovrum-förråd och entré-sovrum.
 - Förväntad funktion vid ökade vårdbehov, för boende och för personal.
 - Rum som kräva anpassningar.
- Kommunikation, parkering och grannskap.
 - Utomhusutrymmen och balkonger.
 - Tidigare bostadskarriär.

Enkätundersökning om bostadsbyggelse på Ålvsåstranden i Göteborg.

CHALMERS

Om enkäten

Denna enkät riktar sig till dig som är 65 år eller äldre och bor på Ålvsåstranden i Årstadens. I enkäten kommer du att ställas inför ett antal frågor som vi ber dig besvara eller lista möjliga. Frågorna besvaras i bladförm eller genom att ange ett eller flera av de alternativ som förslås under frågan, vilket indikerar att ett enda av alternativen skall väljas medan flerförm riktar sig till flera alternativ som väljas som svar på samma fråga. Enkäten innehåller även ett antal påståenden, för vilka vi ber dig ange det svarsmåttet som enligt dig bäst stämmer med påståendet.

Sådan som helst besvaras digitalt på adressen: chalmers.se/verksamhet/beforskningskatalog/bostadsenkast_2019,
 eller på enkätIDnumret _____.

* Obligatorisk

- A. Bakgrundsfrågor
1. Hur många år som besvarar enkäten? _____
2. Jag/ni är

Person 1* Person 2. Person 3. Person 4.	☐ Kvinna ☐ Man ☐ Annat ☐ Man ☐ Man ☐ Vår ej uppge ☐ 65-74 ☐ 75-79 ☐ 80-84 ☐ 85-89
--	--
3. Mitt/ni läter ni*

Person 1* Person 2. Person 3. Person 4.	☐ 65-74 ☐ 75-79 ☐ 80-84 ☐ 85-89 ☐ 90-94 ☐ 95- ☐ 95-74 ☐ 75-79 ☐ 80-84 ☐ 85-89 ☐ 90-94 ☐ 95-
--	--
4. Jag/ni flyttade in i bostaden år* _____
5. Mitt/ni postnummer är* _____
6. Hushållets sammansättning

@ Morgan Andersson

Resultat från intervjuer (urval)

- ✓ Samtliga menade att de gjort sitt val av bostad med tanke på att kunna bo kvar i hög ålder.
- ✓ Nästan alla menade att de skulle kunna bo kvar med stora omsorgsbehov. En knapp majoritet menade dock att anpassningar skulle behöva göras, i de flesta fall ändrad användning av rummen och/eller ommöblering.
- ✓ De flesta menade att bristen på förrådsutrymmen skulle bli ett problem.

- ✓ Majoriteten hade tidigare bott i en flervåningsvilla på över 100 kvm inom Göteborgsregionen. Den genomsnittliga storleken på de nuvarande bostäderna var tre rum och 93 kvm, vilket betyder att de allra flesta minskat sin boyta.
- ✓ Den ideala bostaden för ett par var tre rum på 78 kvm och för en singel, två rum på 61 kvm. Detta var **mindre** än snittet på de nuvarande bostäderna i parhushållen.

@ Morgan Andersson

Resultat från enkäter

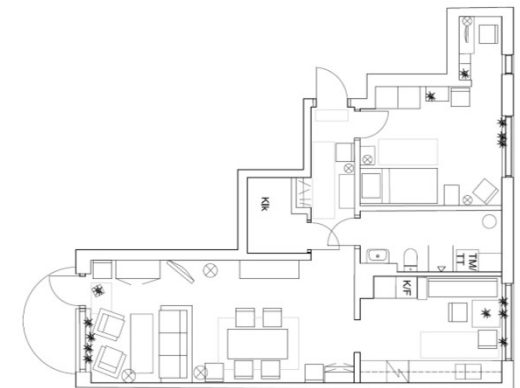
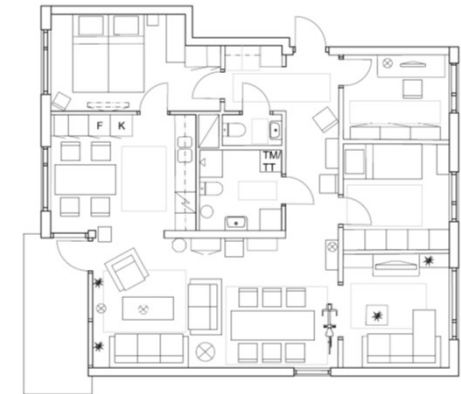
- Resultaten stämmer i stort sett med resultaten från intervjuerna
- Stor tilltro till att bostaden skulle fungera vid stora vårdbehov
- Anledningen till att flytta in = 1. läget och 2. utformningen

@ Morgan Andersson

Rumslig analys

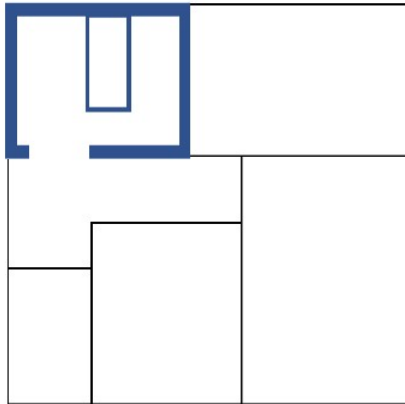
Rumslig analys av 30 lägenhetsplaner

- ✓ Hyres- och bostadsrätter
- ✓ Mycket olika former och planlösningar
- ✓ Från 45 – 147 m²
- ✓ Medelstorlek 89 m² – 3 rum och kök dominerar
- ✓ Möblering – så komplett dokumentation som möjligt

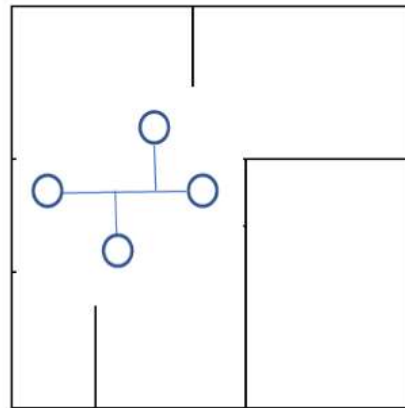

@ Morgan Andersson, Ola Nylander, Kaj Granath

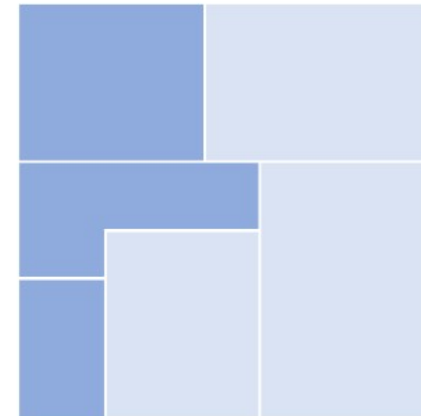
**Resultat – rumslig analys:
tre begrepp som beskriver potentialen för kvarboende**

sovrumskapacitet

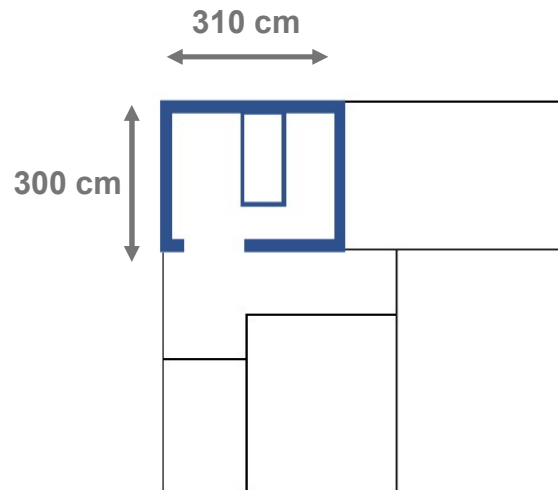
rumslig närhet

funktionell autonomi
(för två personer)

@ Morgan Andersson, Ola Nylander, Kaj Granath

Sovrumskapacitet

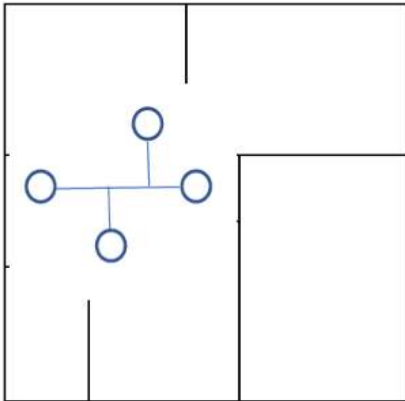
1. Respektive sovrumms kapacitet.
2. Antal sovrum som kan möbleras för vård i hemmet (två fullvärdiga sovrum ger maxpoäng).

@ Morgan Andersson. Ola Nylander, Kaj Granath

Rumslig närhet

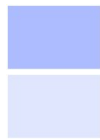
Definition: Max 6 m avstånd mellan de funktioner som berörs i en vårdsituation:
Entré – Sovrum – Badrum - Förvaring

- ✓ Minskad risk för fallolyckor för den boende
- ✓ Bättre arbetssituation för vårdpersonal

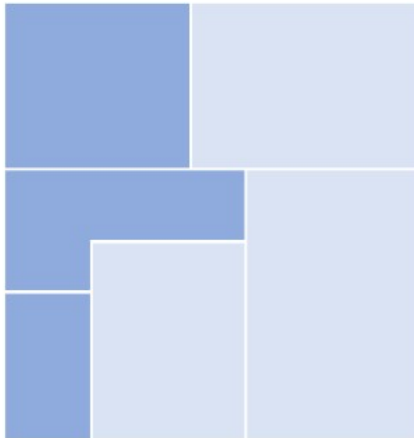
@ Morgan Andersson. Ola Nylander, Kaj Granath

Zonering

Vårddel

Privat del

Funktionell autonomi (för två personer)

Kan en frisk partner leva ett fullgott liv medan hemvård pågår på olika tider på dygnet?

Fullständig autonomi, semi-autonomi, ingen autonomi

@ Morgan Andersson. Ola Nylander, Kaj Granath

Sammanställning

20 av 30 lägenheter har goda möjligheter till kvarboende

Grupp	Lägenhet	Yta kvm	Rumslig närhet	Funktionell autonomi	Sovrums-kapacitet	Kontroll-värde	Karaktäristik
3	3RoK:7	85	1,00	1,00	1,30	3,30	100 % rumslig närhet 100 % autonomi minst 1 fullgott sovrumsrum
	3RoK:13	86	1,00	1,00	1,30	3,30	
	3RoK:6	97	1,00	1,00	1,30	3,30	
	4RoK:3	123	1,00	1,00	1,30	3,30	
	3RoK:8	83	1,00	1,00	1,10	3,10	
	2RoK:5	63	1,00	1,00	1,00	3,00	
	2RoK:6	74	1,00	1,00	1,00	3,00	
2	3RoK:5	81	1,00	1,00	1,00	3,00	100 % rumslig närhet varierande autonomi varierande sovrumskapacitet
	4RoK:4	147	0,83	1,00	1,10	2,93	
	3RoK:16	106	1,00	0,50	1,10	2,60	
	3RoK:15	83	1,00	0,50	1,00	2,50	
	3RoK:17	85	1,00	0,50	1,00	2,50	
	3RoK:12	93	1,00	0,00	1,30	2,30	
	3RoK:11	106	1,00	0,00	1,30	2,30	
	5RoK:1	99	1,00	1,00	0,20	2,20	
	5RoK:2	145	1,00	1,00	0,20	2,20	
	2RoK:3	66	1,00	1,00	0,10	2,10	
1	3RoK:1	78	1,00	0,00	1,10	2,10	varierande närhet begränsad autonomi varierande sovrumskapacitet
	2RoK:2	68	1,00	0,00	1,00	2,00	
	3RoK:14	95	1,00	0,00	1,00	2,00	
	3RoK:4	83	1,00	0,50	0,20	1,70	
	3RoK:9	97	0,67	0,00	1,00	1,67	
	4RoK:1	115	0,33	0,00	1,30	1,63	
	2RoK:1	45	0,50	0,00	1,00	1,50	
	3RoK:10	100	0,50	0,00	1,00	1,50	
0	2RoK:4	63	1,00	0,00	0,10	1,10	långa invändiga avstånd ingen autonomi dålig sovrumskapacitet
	3RoK:3	70	1,00	0,00	0,10	1,10	
	1RoK:1	48	1,00	n/a	0,00	1,00	
	4RoK:2	110	0,50	0,00	0,10	0,60	
	3RoK:2	69	0,33	0,00	0,20	0,53	

3 ≤ Mycket goda möjligheter för kvarboende

2 ≤ Goda möjligheter för kvarboende

1 ≤ Begränsade möjligheter för kvarboende

< 1 Ytterst begränsade möjligheter för kvarboende

@ Morgan Andersson. Ola Nylander, Kaj Granath

3 RoK: Ett mycket bra och ett sämre kontrollvärde

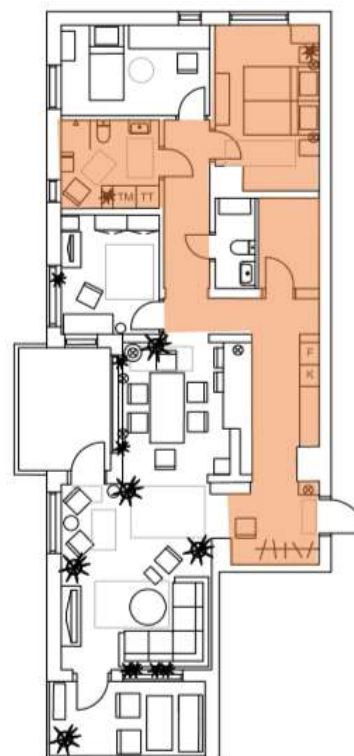

Begrepp	13. 3 RoK 86 kvm	10. 3 RoK 100 kvm
Sovrumskapacitet	1,3	1
Rumslig närhet	1,0	0,5
Funktionell autonomi	1,0	0
Summa kontrollvärde	3,3	1,5

En lgh med mycket lågt kontrollvärde

110 kvm näst lägsta
kontrollvärdet i analysen

Begrepp	4RoK:2 110 kvm
sovrumskapacitet	0,1
Rumslig närhet	0,5
Funktionell autonomi	0
Summa kontrollvärde	0,6

@ Morgan Andersson, Ola Nylander, Kaj Granath

Sammanfattning

Rumslig närhet och funktionell autonomi är helt beroende av rumsorganisation = arkitektoniska avsikter

Bredden i sovrum avgörande för sovrumskapacitet

Lägenhetens storlek är inte avgörande för lägenhetens användbarhet i en vårdssituation.

@ Morgan Andersson. Ola Nylander, Kaj Granath

Sammanfattning

- Nackdelar/brister i studien
 - Litet urval av personer.
 - Begränsat geografiskt och socio-ekonomiskt urval.
 - Begränsad produktionsperiod.
 - Benägenhet att “försvara” sin bostad som ett eget val.
 - Skillnader i attityder bland yngre äldre och äldre äldre redovisas inte.
 - Svårt att avgöra om förvaringsproblemen representerar faktiska förhållanden eller en upplevd oro.

@ Morgan Andersson. Ola Nylander, Kaj Granath

Sammanfattning

- Fördelar med studien
 - Metodval – de bekräftar varandra
 - Testar specifika arkitektoniska kvaliteter med kvantitativ metod
 - Ett begränsat urval som tidsdokument och exempel
 - Mer material för framtida studier
 - Kopplar kvarboendeproblematiken till faktiska, fysiska miljöer och sammanhang
 - Delvis överförbart till särskilt boende och andra boendeformer
 - Flera offentliga och privata aktörer har använt metoden

@ Morgan Andersson. Ola Nylander, Kaj Granath